

Høringsnotat

**Forslag til endringer i forsvarsloven – ny bestemmelse om
erstatning for vernepliktige i førstegangstjeneste**

Juli 2021

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn	3
3	Gjeldende rett.....	4
3.1	Innledning	4
3.2	Engangserstatning etter forsvarsloven § 33	4
3.3	Yrkesskadedekning etter folketrygdloven	4
3.4	Yrkesskadeforsikring etter yrkesskadeforsikringsloven.....	5
3.5	Utmålingen - eksempler	5
3.6	Oppsummering av regelverket.....	6
4	Departementets vurderinger og forslag	7
4.1	Vurdering av dagens erstatningsdekning.....	7
4.2	Departementets forslag	8
4.2.1	Ny hjemmel om erstatning for skader som oppstår under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret	8
4.2.2	Videreføring av engangserstatningen i forsvarsloven § 33	10
4.2.3	Forholdet til forvaltningsloven	10
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	10
6	Forslag til lovendring	11

1 Innledning

Forsvarsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven). Forslaget innebærer å styrke erstatningsdekningen for vernepliktige i førstegangstjeneste som påføres skader under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret.

2 Bakgrunn

Hvert år kalles mellom 8 000 og 10 000 vernepliktige inn til førstegangstjeneste. Dette tilsvarer om lag 15 prosent av årskullet. I samsvar med forsvarsloven § 18 kan vernepliktige bli pålagt inntil 19 måneders ordinær tjeneste. Ordinær tjeneste innebærer førstegangstjeneste, repetisjonstjeneste, årlig heimevernstjeneste, samt offisers-, befals- og spesialistopplæring. I tillegg kan vernepliktige kalles inn til ekstraordinær tjeneste ved behov.

Vernepliktige regnes ikke som arbeidstakere etter arbeidsmiljøloven og har således ikke noen lovbestemt arbeidstid. Tjenesteplikten er grunnlovsfestet og de tjenestepliktige står til Forsvarets disposisjon 24/7. Det er derfor viktig at de vernepliktige har et godt erstatningsmessig vern når de gjør tjeneste for Norge.

Det har det siste året vært økt oppmerksomhet omkring erstatningsvernet for de vernepliktige når de gjennomfører førstegangstjeneste. I enkeltsaker har man sett at førstegangstjenestegjørende som har skadet seg i løpet av tjenestetiden, har fått avslag på krav om yrkesskadeerstatning etter lov om yrkesskadeforsikring (yrkesskadeforsikringsloven). Dette har vært tilfellet for skader påført på fritiden, typisk på velferdsarrangementer i regi av Forsvaret, da disse ikke omfattes av lovens dekningsområde, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 10.

Ombudsmannen for Forsvaret har i sin årsberetning for 2019, Dokument 5 (2019-2020), s. 13 gitt uttrykk for at dagens erstatningsordninger ikke gir et tilstrekkelig vern for de vernepliktige når disse påføres skader på fritiden:

«Behandling av enkeltsaker, blant annet gjennom Statens Pensjonskasse, viser at det ikke er gitt at en vernepliktig får skadeserstatning dersom dette ikke har skjedd innenfor tjenestetiden. For eksempel ved velferdsarrangementer mv. Prinsippet må være at når du er inne til førstegangstjenesten, skal du være forsikret hele døgnet gjennom hele tjenesteperioden. Nemnda forutsetter at dette løses.»

Også Forsvaret og Tillitsvalgtordningen for Forsvaret (TVO) har reist spørsmål ved om dagens erstatningsdekning er god nok.

I arbeidet med å vurdere erstatningsdekningen for de vernepliktige, innhentet vi innspill fra TVO. I sitt innspill peker TVO på at de vernepliktige bør ha full erstatningsdekning for enhver skade de påføres i førstegangstjenesten. Det pekes på at det for vernepliktige er vanskelig å definere sin arbeidstid, at tjenesten er pålagt, at vernepliktige står til Forsvarets disposisjon 24/7 og at man i militær straffelov regnes for å være tjenestegjørende fra 24 timer før man møter til tjeneste, til 24 timer etter dimisjon.

3 Gjeldende rett

3.1 Innledning

Det er per i dag tre ulike regelsett som kan gi vernepliktige inne til førstegangstjeneste rett på økonomisk kompensasjon dersom de påført skade. Disse fremgår av forsvarsloven, lov om folketrygd (folketrygdloven) og yrkesskedeforsikringsloven.

I tillegg er det gitt utfyllende regler om erstatning i forskrift om verneplikt og heimevernstjeneste (vernepliktsforskriften).

3.2 Engangserstatning etter forsvarsloven § 33

Forsvarsloven § 33 gir vernepliktige krav på engangserstatning dersom de påføres skader eller sykdommer under tjenesten som medfører medisinsk invaliditet.

Engangserstatningsordningen gjelder 24/7, men har visse begrensninger når det gjelder kravet til graden av varig medisinsk invaliditet og erstatningsstørrelsen.

Erstatning ytes fra 2 % medisinsk invaliditet ved *sykdom* som har oppstått under tjenesten og har sammenheng med tjenesten, og ved *skade* som er påført under tjenesten, jf. § 33 andre ledd. Ved sykdom som har oppstått under tjenesten, men som ikke har sammenheng med tjenesten, gis erstatning fra 15 % medisinsk invaliditet. Det samme gjelder ved skader som er påført i fritiden og under permisjon, jf. § 33 tredje ledd. Erstatning etter forsvarsloven § 33, er oppad begrenset til 15 G for skader påført i tjeneste, mens erstatningen er begrenset til 7,5 G for skader påført utenfor tjeneste, jf. vernepliktsforskriften § 79.

3.3 Yrkesskadedekning etter folketrygdloven

Folketrygdloven gir bestemmelser om hvilke ytelser arbeidstakere og andre har krav på fra NAV. Folketrygdloven kapittel 13 har regler om yrkesskadedekning for dem som har skadet seg i arbeid. Disse reglene gir særfordeler utover folketrygdens ordinære stønadssystem. Vernepliktige er yrkesskadedekket, jf. folketrygdloven § 13-8 første ledd bokstav a.

Hovedregelen for at det skal foreligge krav om yrkesskadedekning etter folketrygdloven er at det foreligger en «yrkesskade», definert som en personskafe, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, jf. folketrygdloven § 13-3 første ledd. «Arbeidsulykke» defineres i folketrygdloven § 13-3 andre ledd som en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

For visse grupper er det gjort unntak fra kravene til yrkesskade i folketrygdloven § 13-3, noe som gir en utvidet yrkesskadedekning. Dette gjelder blant annet vernepliktige. Folketrygdloven § 13-8 andre ledd gir vernepliktige krav på yrkesskadedekning for enhver skade eller sykdom som er påført eller oppstått i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de blir dimittert. Også skader som påføres under fritiden eller under permisjon, er dekket.

Den utvidete dekningen er begrunnet med at de vernepliktige er regnet for å være tjenestegjørende fra de møter i tjeneste, til de dimitterer.

Særfordelene man oppnår ved godkjent yrkesskade etter folketrygdloven, fremgår av folketrygdloven § 13-2.

3.4 Yrkesskedeforsikring etter yrkesskedeforsikringsloven

Reglene om yrkesskedeforsikring fremkommer av yrkesskedeforsikringsloven. Loven gjelder ved personskade påført arbeidstakere hos arbeidsgivere i riket, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 1. Vernepliktige er omfattet av arbeidstakerbegrepet i loven, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 2 b.

Yrkesskedeforsikringen dekker kun skader og sykdommer som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 10. Skaden eller sykdommen må enten være forårsaket av en arbeidsulykke slik denne defineres i folketrygdloven § 13-3, være likestilt med yrkesskade i medhold av folketrygdloven § 13-4, eller skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Andre skader enn dette gir ikke krav på yrkesskedeforsikring. Det vil si at skader som oppstår ved deltakelse på frivillige fritidsaktiviteter som er tilrettelagt av arbeidsgiver, men som ikke er relevante for jobben og ikke har et faglig tilsnitt eller program, gjerne ikke dekkes av yrkesskedeforsikringen.

Det er ikke gitt særregler for vernepliktige etter yrkesskedeforsikringsloven, slik man har gjort etter folketrygdloven.

Yrkesskedeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i fremtidig erverv, utgifter skaden antas å påføre skadelidte i framtiden, samt eventuell menerstatning, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 12 første ledd. Forsikringen utmåles etter reglene i forskrift av 21. desember 1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskedeforsikring.

3.5 Utmålingen - eksempler

Redegjørelsen og eksemplene i dette kapittelet er innhentet fra SPK, som er de som behandler saker etter yrkesskedeforsikringsloven og forsvarsloven § 33.

Hvilken erstatning som blir utbetalt etter yrkesskedeforsikringen vil avhenge av individuelle forhold knyttet til de enkelte erstatningsposter, og også graden av varig men og uførhet. Det er derfor ikke mulig å angi hva forskjellen på utbetalingene vil være i alle tilfelle. Det er imidlertid mulig å gi en fremstilling av differansen i utbetalingene dersom man faller utenfor eller innenfor yrkesskedeforsikringsloven, når forutsetningene ellers er like. Vi vil ta for oss tilfeller, hvor den vernepliktige i det ene tilfellet er påført 50 % varig ervervsmessig uførhet (uførhet) og 30 % varig medisinsk invaliditet (VMI), og i det andre tilfellet 100 % uførhet og 50 % VMI.

I denne fremstillingen legger vi til grunn at den vernepliktige ville ha oppnådd en gjennomsnittslønn etter endt tjeneste. I dette eksempelet benyttes derfor kr 500 000 som grunnlag for fremtidig inntektstap (grunnerstatning). På grunn av deres unge alder legges det til grunn at det ikke foreligger et lidt inntektstap, ei heller lidt utgifter. Fremtidige utgifter vil ofte avhenge av uførhetens størrelse. For enkelthets skyld legger vi til grunn at vedkommende som er blitt 50% ufør vil ha kr 5 000 i fremtidige utgifter hver år, mens vedkommende som er blitt 100% ufør, vil ha kr 10 000 i fremtidige ekstra utgifter. For unge mennesker under 35 år, skal fremtidige utgifter ganges med 21, jf. standardforskriften § 2-2. I eksemplene legger vi til grunn at vedkommende var 20 år.

Eksempel 1: 50 % uforhet, 30 % VMI

I dette første eksempelet ser vi for oss at den vernepliktige blir 50 % varig ervedsmessig ufør, og får en VMI på 30 %. Vi ser også for oss at den vernepliktige får erstatning etter forsvarsloven § 33 jf. vernepliktsforskriften § 79 beregnet ut ifra at skaden regnes for å ha skjedd «i tjeneste».

Utbetaling etter vernepliktsforskriften vil i et slikt tilfelle utgjøre **kr 456 00**.

Dersom den vernepliktige får skaden godkjent som en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven vil grunnerstatningen utgjøre kr 1 900 000, fremtidige utgifter kr 210 000, og menerstatningen kr 154 000. Totalt utgjør dette 2 264 000 (postene lidt inntektstap, lidt utgifter samt hjemmearbeidstap, er alle satt til kr 0).

Differansen mellom utbetalingene om skaden blir regnet som en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven og om den ikke blir det, utgjør da **kr 1 808 000**. I tillegg kan det være utbetalinger etter de utgiftsposter som er satt til kr 0, som vil øke differansen.

Eksempel 2: 100 % uforhet, 50 % VMI

Ved 100 % uforhet og 50 % VMI vil en utbetaling etter forsvarsloven § 33 jf. vernepliktsforskriften § 79 dersom skaden regnes for å ha skjedd i tjeneste være på **kr 760 000**.

Dersom skaden godkjennes som yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven vil grunnerstatningen utgjøre kr 3 800 000, fremtidige utgifter kr 105 000 og menerstatningen kr 308 000. Totalt utgjør dette kr 4 213 000. Differansen i dette tilfellet vil da være **kr 3 454 000**.

Felles for alle tilfellene

Erstatning etter forskriften blir trukket fra i oppgjøret etter yrkesskadeforsikringsloven, dersom oppgjør etter forskriften allerede har funnet sted, jf. vernepliktsforskriften § 84.

De vernepliktige vil også motta bl.a. menerstatning etter folketrygdloven § 13-8. Som nevnt vil de være dekket for enhver skade eller sykdom i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de er dimittert. Menerstatningen vil således være den samme, uavhengig av om skaden/sykdommen anses å være påført under arbeid. Årlige menerstatningsutbetaling fra folketrygden for den VMI som ligger til grunn i våre eksempler, vil ligge i størrelsesorden kr 15 000-20 000. Menerstatningen vil ikke gå til fradrag i den erstatning som utbetales etter vernepliktsforskriften og yrkesskadeforsikringsloven.

3.6 Oppsummering av regelverket

Vernepliktige er ikke gitt særfordeler i yrkesskadeforsikringsloven, og har dermed samme vern som andre som er dekket av loven.

I folketrygdloven er vernepliktige gitt særfordeler ved at de er yrkesskadedekket fra de møter til tjeneste til de dimitterer.

Engangserstatningsordningen i forsvarsloven § 33 gir alle tjenestepliktige særskilt erstatningsdekning for skader de påføres i og utenfor tjeneste.

Etter dagens regelverk har vernepliktige et sterkere vern for skader og sykdommer som er påført i arbeid, enn skader og sykdom påført på fritiden. For sistnevnte

kategori er det forsvarsloven § 33 og folketrygdloven § 13-8 som gir rett på erstatning. Disse reglene gir ikke full erstatning. Erstatning etter forsvarsloven § 33, er oppad begrenset til 15 G for skader påført i tjeneste, mens erstatningen er begrenset til 7,5 G for skader påført utenfor tjeneste, jf. vernepliktsforskriften § 79. Folketrygdlovens regler gir rett på yrkesskadefordeler.

Det innebærer at vernepliktige i førstegangstjeneste ikke nødvendigvis får dekket sitt fulle tap ved skader påført på eksempelvis velferdsarrangementer i regi av Forsvaret. Dersom en vernepliktig påføres en høy grad av varig medisinsk invaliditet og blir 100 % varig ervervsmessig ufør, vil det ha stor betydning for utbetalingen hvorvidt vedkommende er omfattet av yrkesskadeforsikringsloven eller ei, som eksempelet over illustrerer. Det er bl.a. kun yrkesskadeforsikringsloven som gir rett på erstatning for fremtidig inntektstap. I tillegg gis erstatning for lidt inntektstap, og lidte og fremtidige utgifter.

4 Departementets vurderinger og forslag

4.1 Vurdering av dagens erstatningsdekning

Forsvarsdepartementet mener at gjeldende erstatningsordninger ikke gir vernepliktige et godt nok erstatningsmessig vern.

Tjenesteplikten er grunnlovsfestet i grunnloven § 119, og vernepliktige er dermed under en lovpålagt tjeneste. At man er under en lovpålagt tjeneste, er i seg selv et argument for at vernepliktige ikke selv skal måtte bære tap som følge av skader man påføres under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret.

Det er Forsvarsdepartementets vurdering at førstegangstjenestegjørende bør ha et bedre erstatningsmessig vern den tiden de står til Forsvarets disposisjon og er under lovpålagt tjeneste. Denne gruppen skal ikke risikere å bære tap for skade man påføres under aktiviteter man deltar på som følge av den lovpålagte tjenesten man gjennomfører.

At man bør ha rett på full erstatning for skader som man påføres under aktiviteter som er organisert av eller for Forsvaret, underbygges av at de førstegangstjenestegjørende ofte er unge mennesker, med dårligere evne til å forsikre seg selv. Den økonomiske kompensasjonen man får under tjenesten er lav. Vernepliktige inne til førstegangstjeneste mottar minimum kr. 5565,- kr hver måned i tjenestetillegg, det vil si en dagsats på kr. 185, 50. Dette skal dekke utgifter til ting man ikke får fra Forsvaret.

Den dårlige evnen man har til å forsikre seg selv, gjør seg gjeldende hele tjenesteperioden og taler for at det er staten som bør ta regningen med å sikre en bedre erstatningsdekning for de vernepliktige som er inne til lovpålagt tjeneste og som skader seg mens de deltar på Forsvarets aktiviteter, og ikke den førstegangstjenestegjørende selv.

Som nevnt, er det kun yrkesskadeforsikringsloven som dekker den skadelidtes hele og fulle tap. Etter dagens regelverk er man ikke nødvendigvis yrkesskadedekket etter yrkesskadeforsikringsloven når man deltar på velferdsarrangementer i Forsvarets regi, fordi dette ikke regnes for å være i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, jf. yforsl. § 10.

Mange vernepliktige i førstegangstjeneste er med på å planlegge, forberede og gjennomføre velferdsarrangementer som gjennomføres utenfor ordinær tjeneste. Dette må anses å være en del av den tjenesten disse er pålagt, og den tjenestegjørende bør i disse tilfellene ha samme erstatningsdekning som om man var omfattet av yrkesskadeforsikringsloven.

Også vernepliktige i førstegangstjeneste som deltar på arrangementene uten å være med på å arrangere dem, vil kunne oppleve deltakelsen som en del av den pålagte tjenesten, og at de ikke uten grunn kan la være å delta. All den tid man er inne til tjeneste, er det forventet at man deltar på de aktiviteter som arrangeres, også på fritiden. Vernepliktige oppfordres til å holde seg aktiv og å delta på Forsvarets arrangementer. Deltakelse anser man for å bidra til å skape samhold i Forsvaret, som igjen sikrer bedre operativitet.

Det er i Forsvarets interesse at de førstegangstjenestegjørende deltar på arrangementer i Forsvarets regi. På denne måten bidrar man til å skape samhold, som også må anses for å være en del av styrkebyggingen og dermed en viktig del av tjenesten. Dermed er det i Forsvarets interesse at alle førstegangstjenestegjørende sikres full erstatningsdekning for skader som påføres under slike arrangementer.

Den begrensende dekningen etter yrkesskadeforsikringen reiser også spørsmål om hvor mye trening og innsats Forsvaret kan oppfordre de vernepliktige til ved deltakelse på arrangementer som faller utenfor yrkesskadeforsikringsloven. Det reiser videre spørsmål om risikoen for og konsekvensene av at vernepliktige reserverer seg mot å delta på aktiviteter og arrangementer, fordi de ikke ønsker å ta risikoen med å bære både behandlingsutgifter og uførerisiko selv.

Det minnes til sist om at de vernepliktige står til Forsvarets disposisjon hele døgnet, fra de møter til tjeneste til de dimitterer, til gunst for felles samfunnsinteresser.

Som følge av dagens regelverk vil mange vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste og som skader seg på arrangementer i regi av Forsvaret, oppleve at de ikke får dekket sitt tap fullt ut. Forsvarsdepartementet anser dagens regelverk for ikke å gi vernepliktige i førstegangstjeneste et tilstrekkelig vern, og at erstatningsvernet bør styrkes for denne gruppen.

4.2 Departementets forslag

4.2.1 Ny hjemmel om erstatning for skader som oppstår under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret

Forsvarsdepartementet foreslår at det gis en ny bestemmelse i Forsvarsloven som gir vernepliktige i førstegangstjeneste erstatning som om de var dekket av yrkesskadeforsikringsloven, for skader som de påføres under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret.

Det vil kunne være skader som oppstår på velferdsarrangementer og andre fritidsaktiviteter som Forsvaret organiserer, men også hvor Forsvaret tilrettelegger for en aktivitet som organiseres av andre aktører.

Deltakelse på aktiviteter i privat regi hvor Forsvaret ikke har en rolle vil imidlertid falle utenfor forslaget.

Forsvarsdepartementet ber om høringsinstansenes innspill til hvor grensen for hvilke aktiviteter som bør omfattes av ordningen bør gå og om andre former for aktivitet bør omfattes.

Den nye hjemmelen er ment å gi vernepliktige erstatningsdekning for skader som ikke er omfattet av yrkesskadeforsikringsloven, enten fordi det ikke omfattes av lovens dekningsområde jf. yrkesskadeforsikringsloven § 10, eller at det ikke regnes for å være en yrkesskade iht. § 11.

For å være omfattet av den foreslåtte bestemmelsen, er det et vilkår at man ikke er omfattet av yrkesskadeforsikringsloven.

Forsvarsdepartementet foreslår at erstatningen utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Det innebærer at utmålingsreglene i lovens § 13 og forskrift om standardisert utmåling, gjelder tilsvarende.

Ettersom erstatningen utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven, foreslår departementet at lovens § 14 om medvirkning skal gjelde tilsvarende. Det innebærer at erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom den førstegangstjenestegjørende forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden.

Forsvarsdepartementet foreslår videre at foreldelsesreglene i yrkesskadeforsikringsloven § 15 skal gjelde tilsvarende.

Ettersom forslaget gjelder en gruppe som gjennomfører en lovpålagt tjeneste som ikke kan sammenlignes med noen andre tjenester eller yrker, mener departementet at forslaget ikke har overslagseffekter eller skaper presedensvirkninger til andre grupper i samfunnet.

Forsvarsdepartementet har vurdert flere alternative løsninger. Vi har vurdert om det bør innføres en erstatningsordning som gjelder hele døgnet, og som gir rett på erstatning for enhver skade og sykdom som påføres i tjenesten. Det er departementets vurdering at en slik ordning blir for vid. Ordningen ville gitt rett på erstatning også under aktiviteter som ikke er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret, og Forsvaret har ikke mulighet til å kontrollere eller påvirke risikoen for skader eller sykdommer under slike aktiviteter.

Forsvarsdepartementet har også vurdert om man heller skulle øke erstatningsbeløpet i forsvarsloven § 33. Dette ville imidlertid være en dårligere løsning for den vernepliktige, da en slik endring ikke vil sikre full dekning av vedkommendes økonomiske tap. Ved en slik løsning ville man i stedet sikre en høyere menerstatning til de som er omfattet av bestemmelsen, når disse påføres en varig medisinsk invaliditet. Den foreslåtte løsningen sikrer full erstatning for den skadelidtes reelle tap, og anses derfor å være en bedre løsning.

SPK behandler krav om erstatning etter forsvarsloven § 33 og krav om yrkesskadeerstatning fra vernepliktige. Ettersom det er et vilkår for å være omfattet av den foreslåtte regelen, at man ikke omfattes av yrkesskadeforsikringsloven, er det naturlig at SPK behandler også disse kravene. Ordningen blir således subsidiær i de tilfellene hvor SPK kommer til at den vernepliktige ikke er dekket av yrkesskadeforsikringsloven.

Departementet foreslår derfor at kravene fremmes og behandles av SPK, og at avslag kan klages inn for Finansklagenemnda eller domstolene.

4.2.2 Videreføring av engangserstatningen i forsvarsloven § 33

Forsvarsdepartementet har vurdert om det er nødvendig med en videreføring av forsvarsloven § 33 ved siden av den foreslåtte særordningen for vernepliktige inne til førstegangstjeneste.

Menerstatning etter yrkesskadeforsikringsloven § 12 ytes fra 15 % medisinsk invaliditet, jf. Ot.prp.nr.44 (1988-1989) s. 30. Engangserstatningen etter forsvarsloven § 33 ytes fra 2 % medisinsk invaliditet, og gir dermed bedre dekning enn yrkesskadeforsikringsloven.

I tillegg er ikke engangserstatningen i forsvarsloven § 33 begrenset til skader og aktiviteter som er arrangert av eller tilrettelagt for Forsvaret, slik den foreslåtte bestemmelsen er.

I vernepliktsforskriften § 81 har man også lagt opp til at utbetaling av engangserstatning etter § 33, kan skje fort. Dette ved at Forsvaret kan utbetale et forskudd på inntil 50 % av den antatte erstatningen.

Forsvarsdepartementet mener derfor at engangserstatningen oppstiller bedre vilkår for den vernepliktige, som bør videreføres.

Menerstatning utbetalt etter forsvarsloven § 33 vil samordnes med en eventuell utbetaling etter yrkesskadeforsikringsloven § 12, jf. vernepliktsforskriften § 84 tredje ledd.

4.2.3 Forholdet til forvaltningsloven

Forsvarsdepartementet forutsetter at saker etter den nye bestemmelsen behandles i samme spor som øvrige krav om yrkesskadeerstatning etter yrkesskadeforsikringsloven. Avgjørelser om yrkesskadeerstatning etter yrkesskadeforsikringsloven treffes ikke som enkeltvedtak, og dermed gjelder ikke forvaltningsloven kap. IV og VI.

Forslaget fremmet i dette høringsnotatet forutsetter derfor en endring i forsvarsloven § 64.

Klage over avgjørelsene behandles i henhold til SPKs rutiner for behandling av klager over avslag på dekning etter yrkesskadeforsikringsloven. Dersom SPK opprettholder den opprinnelige avgjørelsen, kan saken klages inn for Finansklagenemnda eller for de ordinære domstolene. Finansklagenemndas avgjørelser er veiledende.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendringen vil medføre økte utbetalinger til erstatningsberettigede som etter dagens regelverk har et begrenset erstatningsvern. Hvor høye utbetalinger det vil være snakk om er vanskelig å si, men på bakgrunn av tallene for årene 2018, 2019 og 2020 har SPK gjort et anslag.

I løpet av de foregående tre årene behandlet SPK 36 saker etter yrkesskadeforsikringsloven der den skadde var en vernepliktig. Av disse fikk 22 vernepliktige avslag fordi de ikke oppfylte vilkårene i loven. Dersom alle som faller utenfor yrkesskadeforsikringsloven skulle vært omfattet av lovens utmålingsregler, har SPK på bakgrunn av eksisterende tallgrunnlag for foregående år, forsiktig anslått at de økte utbetalingene ville ligget i størrelsesorden 5-10 millioner kroner per år. Ettersom den foreslåtte regelen ikke vil gjelde alle skader som oppstår mens den

førstegangstjenestegjørende er i tjeneste, er det antatt at de økte utbetalingene vil bli mindre enn 5-10 millioner kroner per år. Utgiftene vil dekkes innenfor Forsvarets gjeldende budsjetttrammer, kap. 1720 post 01 Driftsutgifter. Det foreslås i første omgang at dette løses ved at Forsvaret gir SPK en belastningsfullmakt. Etter noen år, når det foreligger et forsvarlig grunnlag for prisfastsettelse, foreslås å øke premien som Forsvaret betaler til SPK for dekning etter yrkesskadeforsikringen.

Det er ikke antatt at endringen vil medføre noen særskilt merbelastning for SPK, all den tid de allerede behandler erstatningskrav fra vernepliktige etter forsvarsloven § 33 og yrkesskadeforsikringsloven. Det antas derfor at endringen ikke vil få noen administrative konsekvenser.

6 Forslag til lovendring

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) foreslås følgende endringer:

Ny § 33a skal lyde:

§ 33a Erstatning for vernepliktige i førstegangstjeneste

Vernepliktige i førstegangstjeneste har krav på erstatning fra staten for skader som oppstår under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt for Forsvaret, og som ikke omfattes av yrkesskadeforsikringsloven.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

§ 64 skal lyde:

§ 64 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke behandlingen av saker etter §§ 6 til 31 og §§ 33a, 34, 49, 52 og 55.

Departementet kan gi forskrift om at forvaltningsloven kapittel IV til VI likevel skal gjelde.